

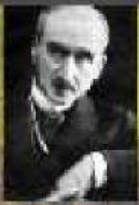

Lekcja 50

Temat: Ucieczka od melancholii –
góry – Kazimierz Przerwa-
Tetmajer „Hala” i „Pejzaż”.

A detailed landscape painting showing a deep mountain valley. In the foreground, a river flows from the bottom right towards the center. The middle ground features a calm lake that reflects the surrounding green hills and the sky. The background is dominated by steep, rugged mountains with patches of snow or light-colored rock. The sky is blue with scattered white clouds. The overall style is characteristic of 19th-century landscape art.

**DLACZEGO GÓRY DLA
MŁODPOLSKICH
ARTYSTÓW BYŁY
UCIECZKĄ OD
MELANCHOLII?**

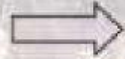

Impresjonizm

Światopogląd:

rzeczywistość
jest z natury
niepoznawalna

jedyne
co człowiek
może poznać to
on sam

psychika

reakcje

uczucia

obraz świata to świat duszy

Geneza:

- ☐ *impression* – „wrażenie”
- ☐ niemożliwość poznania świata obiektywnie
- ☐ inspiracja Schopenhauerowską wizją niemożności poznania rzeczywistości

► KAZIMIERZ PRZERWA-TETMAJER „HALA”

Cudna, złota jutrenko wśród mroków granitu!
Senna zatoka posród spiętrzonych fal cieśni!
jasne kwiecie wśród lasu; cicha słodka pieśni
wśród szumu trąb grzmiącego pod sklepy
błękitu...

O halo górską! oczy omdlały z zachwytu -
twój widok rozśpiewi duszę i rozesni
i marzyć na twym łonie zielonym bezkreśniej,
niż tam - na czole skalnej piramidy szczytu.

Tu oczy obróciwszy ku złotemu słońcu
i ku białym obłokom na błękitnym niebie,
można świata zapomnieć i zapomnieć siebie -

utopić duszę całą w wód i lasów szumie
i w tej upadającej bezkreśnej zadumie
chcieć śnić do życia końca i po życia końcu...

4. Hala Gąsienicowa

„pijmy kwiatów woń rzeźwą, co na zboczach gór kwitną”

Czarny Staw jest częścią Hali Gąsienicowej, która w przeszłości była ośrodkiem pasterskim. Halę otaczają malownicze szczyty, takie jak Świnica (2301 m n.p.m.), Kasprowy Wierch (1987 m n.p.m.) czy Kościelec (2155 m n.p.m.).

Źródło zdjęcia: Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 2.5.

 LIVEWORKSHEETS

► KAZIMIERZ PRZERWA-TETMAJER „PEJZAŻ”

Ponad krawędzią Granatów posępnych
nagle zajaśniał blask słaby i mały,
jakby się zatlił mech na wierzchu skały
od ognia której gwiazdy z nieba zstępnych.

I potem wyszła z wolna spoza grani
gwiazda i biegła między gwiazdy złote
rozjaśniać nieba cichego ciemnotę,
wyżej i wyżej wznosząc się w otchłani.

A kiedy ona szła świecąc, ze ściany
czarnej Granatów błysło światło nowe,
mdłe i omglone, błękitno-różowe,
i z wolna w półkrąg wzrastało świetlany.

Ów półkrąg coraz wyżej się podnosił,
rozszerzał się, mieniając się coraz tęczowiej,
i poblask rzucał szklisty granitowi,
jakby go deszczem też perłowych rosił...

I w tęczy drżącej, niepewnej, zamglonej,
okrąg księżycy wypłynął powoli,
i zawisł na niebie w światła aureoli,
i szedł za gwiazdą między gwiazd miliony.

I nagle wówczas od brzegów w oddali
na czarnej wody przepaściach bez końca
zamigotała poświata miesiąca,
jak piana wrzących gdzieś w bezdni metali.

„z szczytu na szczyt przerzucimy się jak mosty wiszące”

W bezpośrednim sąsiedztwie Czarnego Stawu Gąsienicowego znajduje się Kościelec, którego wierzchołek może przypominać piramidę lub wieżę kościoła, co znalazło odzwierciedlenie w jego nazwie.

Nazwij środek artystycznego wyrazu, który otwiera wiersz Kazimierza Przerwy-Tetmajera „Hala”.

Wyjaśnij własnymi słowami, dlaczego podmiot liryczny tak dobrze się czuje na tatrzańskiej hali i co daje mu przebywanie w tym miejscu?

Nazwij zjawisko, które opisał artysta w wierszu „Pejzaż”

Wskaż w obu utworach elementy impresjonistyczne

Elementy impresjonistyczne	„HALA”	„PEJZAŻ”
zsubiektywizowany opis, pełne podporządkowanie przedstawionego świata podmiotowi lirycznemu		
opis ukazujący ulotne właściwości rzeczy		
nastrojowość		
zaakcentowanie walorów brzmieniowych: śpiewność, onomatopeje, instrumentacja głoskowa		
nagromadzenie epitetów		
powiązanie impresjonizmu z symbolizmem		

❖ „Młoda Polska tatrzańska” to:

- ☐ określenie wyrażające popularność Tatr w okresie Młodej Polski
- ☐ termin wskazujący na niezależność regionu Tatr od władzy państw zaborczych
- ☐ umowna nazwa środowiska młodopolskich artystów związanych z Tatrami
- ☐ nazwa zorganizowanej grupy artystycznej związanej z Tatrami

❖ Uzupełnij tekst.

oryginalnym, rozszerzyła, XVIII, typowym, Kazimierza Przerwy-Tetmajera, Seweryna Goszczyńskiego, podtrzymała, XIX

Znaczący rozwój turystyki górskiej na ziemiach polskich nastąpił w wieku, do czego przyczyniły się między innymi literackie dzienniki podróży, takie jak Dziennik podróży do Tatrów Romantyzm odkrył malowniczość tatrzańskiego pejzażu, Młoda Polska natomiast ich popularność. Wśród licznych wierszy z tego okresu podejmujących tematykę górką „Pejzaż” oraz „Hala” były świadectwem wrażliwości na piękno tatrzańskich szczytów.